

UZASADNIENIE

Powód (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. w dniu 18 września 2019 r. wniósł pozew do Sądu Rejonowego Lublin – Zachód w Lublinie w elektronicznym postępowaniu upominawczym, wnosząc o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanej M. F. (1) kwoty 5024,24 zł, z tym że kwoty 4760,03 zł z odsetkami maksymalnymi za opóźnienie od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty. Ponadto wniósł o zasądzenie zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Postanowieniem z dnia 30 października 2019 r. wydanym w sprawie VI Nc-e (...) Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w Lublinie przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Ciechanowie.

Pozwana M. F. (1) wносиła o oddalenie powództwa.

Pozwana M. F. (1) jest osobą częściowo ubezwłasnowolnioną na mocy prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 29 października 2019 r. wydanego w sprawie I Ns 275/18. Obowiązki kuratora pozwanej M. F. (1) w związku z jej częściowym ubezwłasnowolnieniem pełni M. F. (2), reprezentujący ją w niniejszym procesie.

W toku sprawy, w związku z treści opinii biegłego sądowego w zakresie psychiatrii, powód (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. pismem procesowym z dnia 22 grudnia 2020 r. (data stempla operatora pocztowego) na wypadek ustalenia, że pozwana M. F. (1) w dacie zawierania umowy znajdowała się w stanie wyłączającym świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli, zmodyfikował podstawę prawną roszczenia, wskazując, że zastosowanie będą mieć przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu i w związku z tym wniósł o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanej M. F. (1) kwoty kapitału pożyczki wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wytoczenia powództwa tj. 18 września 2019 r. do dnia zapłaty.

Postanowieniem z dnia 31 marca 2020 r. Sąd zwolnił pozwaną M. F. (1) od obowiązku uiszczenia zaliczki na koszty opinii biegłego sądowego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zajmuje się udzielaniem pożyczek konsumenckich (bezsporne).

W dniu 23 maja 2018 r. M. F. (1) zawarła z (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. umowę pożyczki nr (...). Umowa została zawarta na okres 11 miesięcy. Kwota pożyczki wynosiła 3500,00 zł. Spłata miała nastąpić w 11 miesięcznych ratach po 432,73 zł. Ostatnia rata była płatna 12 kwietnia 2019 r. (umowa k. 14).

M. F. (1) nie spłaciła pożyczki zgodnie z umową (bezsporne).

M. F. (1) została częściowo ubezwłasnowolniona na mocy prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 29 października 2019 r. wydanego w sprawie I Ns 275/18. Obowiązki kuratora w związku z jej częściowym ubezwłasnowolnieniem pełni M. F. (2) (bezsporne).

M. F. (1) jest leczona psychiatrycznie od 2009 r. z różnym rozpoznaniem: zaburzenia somatyczno – lękowe, depresja umiarkowana, zaburzenia depresyjno – lękowe mieszane, zaburzenia osobowości, zaburzenia schizofaktywne. Cierpi na zaburzenia afektywne dwubiegunowe. W dniu 23 maja 2018 r. oraz w okresie bezpośrednio poprzedzającym ten dzień mogła mieć manię. Znajdowała się w stanie wyłączającym świadome lub swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli (dokumentacja medyczna k. 35 - 72, opinia biegłego sądowego w zakresie psychiatrii W. T. k. 96 – 100).

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie dokumentów, a w szczególności umowy pożyczki (k. 14) i dokumentacji medycznej (k. 35 – 72) oraz opinii biegłego sądowego w zakresie psychiatrii W. T. (k. 96 – 100).

Okolicznościami bezspornymi w niniejszej sprawie jest to, że pozwana M. F. (1) zawarła z powodem wskazaną umowę pożyczki, niespłacenie pożyczki przez pozwaną, jak również częściowe ubezwłasnowolnienie pozwanej M. F. (1) po zawarciu umowy.

W ocenie Sądu, złożona opinia biegłego sądowego w zakresie psychiatrii W. T. pozwala na ustalenie, że w dacie zawierania umowy pożyczki pozwana M. F. (1) cierpiała na zaburzenia afektywne dwubiegunowe. W ocenie Sądu, wskazanie w opinii, że w dniu 23 maja 2018 r. oraz w okresie bezpośrednio poprzedzającym ten dzień pozwana mogła mieć manię nie wyklucza ostatecznego wniosku opinii, iż wówczas znajdowała się w stanie wyłączającym świadome lub swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Oznacza to tym samym, że umowa pożyczki, z której powód wywodzi swoje roszczenie jest nieważna z uwagi na pozostawanie pozwanej M. F. (1) w dacie jej podpisywania w stanie wyłączającym świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli w rozumieniu art. 82 kc, zgodnie z którym nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych.

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu, powództwo (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W., zasługuje na uwzględnienie częściowo tj. do kwoty 3500,00 zł.

Jak wskazano na wstępie, powód (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. swoje roszczenie wywodził z zawartej z pozwaną M. F. (1) umowy pożyczki z dnia 23 maja 2018 r. W toku sprawy, w związku z treści opinii biegłego sądowego w zakresie psychiatrii, powód (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. pismem procesowym z dnia 22 grudnia 2020 r. na wypadek ustalenia, że pozwana M. F. (1) w dacie zawierania umowy znajdowała się w stanie wyłączającym świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli, zmodyfikował podstawę prawną roszczenia, wskazując, że zastosowanie będą mieć przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu i w związku z tym wnosił o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanej M. F. (1) kwoty kapitału pożyczki wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wytoczenia powództwa tj. 18 września 2019 r. do dnia zapłaty.

Powód zatem, na wypadek stwierdzenia nieważności umowy pożyczki, swoje roszczenie wywodził z treści przepisu art. 405 kc w zw. z art. 410 kc. Pierwszy z powołanych przepisów wskazuje, że kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Zaś przepis art. 410 kc wskazuje na szczególny przypadek bezpodstawnego wzbogacenia jakim jest tzw. świadczenie nienależne. Dokładna treść tego przepisu wskazuje, że przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego, zaś świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Konsekwencją świadczenia nienależnego jest uprawnienie osoby zubożonej do dochodzenia zwrotu świadczenia na drodze sądowej.

Niewątpliwie, jeżeli ten, kto uzyskał korzyść bez podstawy prawnej, następnie zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, tzn. nie uzyskał ani korzyści zastępczej, ani zaoszczędzenia wydatku (art. 409 kc, orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 1962 r. w sprawie 4 CR 318/62, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2014 r. w sprawie V CNP 13/13), to powyższy obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa. Wzbogacony nie odpowiada zatem ani za przypadkową utratę przedmiotu wzbogacenia, ani za takie jego zużycie, które definitywnie likwiduje wzbogacenie, tzn. za zużycie bezproduktywne czy też nieproduktywne (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2010 r. w sprawie II PK 272/09). Ciężar dowodu zużycia lub utraty korzyści na zasadach ogólnych – zgodnie z art. 6 kc - obciąża bezpodstawnie wzbogaconego, a zatem pozwaną M. F. (1).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy jeszcze raz podkreślić należy, że umowa pożyczki z dnia 23 maja 2018 roku numer (...) zawarta pomiędzy powodem (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. a pozwaną M. F. (1) jest nieważna. Stąd też powód – po zarzucie pozwanej M. F. (1) - swoje roszczenie zmodyfikował i oparł na przepisie art. 410 in fine kc, który stanowi, że świadczenie jest nienależne (...) jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Konsekwencją stwierdzenia nieważności umowy jest obowiązek zwrotu uzyskanej korzyści.

Dodatkowo wskazać należy, że pozwana M. F. (1) nie wykazała, że nastąpiło bezproduktywne zużycia kwoty pożyczki, bez uzyskania jakiegokolwiek ekwiwalentu czy też innej korzyści.

W związku z powyższym, Sąd zasądził od pozwanej M. F. (1) kwotę kapitału pożyczki tj. 3500,00 zł, oddalając powództwo w pozostałej części.

Sąd odsetki ustawowe za opóźnienie zasądził na rzecz powoda od kwoty 3500,00 zł od dnia doręczenia pozwanej M. F. (1) odpisu pozwu tj. od dnia 30 stycznia 2020 r., oddalając powództwo w zakresie odsetek w pozostałym zakresie.

Wskazać należy, że Sąd miał na uwadze, że zobowiązanie do zwrotu świadczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia (świadczenia nienależnego) ma charakter bezterminowy. Oznacza to, że termin spełnienia takiego świadczenia musi być wyznaczony zgodnie z art. 455 kc a więc niezwłocznie po wezwaniu skierowanym przez zubożonego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie V CK 461/03).

O kosztach procesu Sąd orzekł stosownie do art. 100 zd. 1 kpc, stosownie je rozdzielając. Sąd miał na uwadze, że powód wygrał proces w 70 %, a zatem strony powinny ponieść koszty procesu w takim stosunku. Sąd zasądził zatem od pozwanej na rzecz powoda zwrot kosztów procesu w łącznej kwocie 1075,00 zł, w tym 175,00 zł tytułem zwrotu części opłaty sądowej (250,00 x 70 %) oraz 900,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Wysokość tych kosztów Sąd ustalił stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych od wysokości uwzględnionej części roszczenia.

Koszty opinii biegłego sądowego, od których pozwana była zwolniona, Sąd przejął na rachunek Skarbu Państwa.